

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060208

DOM
2024-02-23
Stockholm

Mål nr
P 15192-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-12-01 i mål nr P 3917-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Samhällsbyggnadsnämnden i Tidaholms kommun

Motpart

S.D

Ombud: Jur.kand. A.S

SAKEN

Byggsanktionsavgift för användning av två hissar utan godkänt besiktningsprotokoll på fastigheten A i Tidaholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Samhällsbyggnadsnämnden i Tidaholms kommuns beslut den 24 februari 2022, § 21, ärende nr HISS.2021.399, att ta ut byggsanktionsavgift om 190 400 kr.

Dok.Id 2026757

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Samhällsbyggnadsnämnden i Tidaholms kommun (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa nämndens beslut om att en byggsanktionsavgift ska tas ut med 190 400 kr.

S.D har motsatt sig överklagandet och framfört att byggsanktionsavgiften borde sättas ned till en fjärdedel.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har fört fram samma omständigheter som i beslutet om byggsanktionsavgift med i huvudsak följande tillägg.

Den 9 december 2019 besiktades hissarna och då anmärktes att hissarnas nödtelefon var ur funktion och att hissarna därför inte kunde användas med betryggande säkerhet. Från 2019 och framåt var hissarna brukbara för boende, utan någon information om statusen på hissarna. Protokoll från besiktningen 2019 skickades till fastighetsägaren och till nämnden. Nämnden försökte få kontakt med fastighetsägaren via telefon och e-postmeddelande skickat den 3 februari 2020. Det är hissens ägare som har ansvar att se till att hissen är i brukbart skick och inte utgör en fara för användare.

Defekt nödtelefon, defekt belysning och att besiktningsprotokoll inte inlämnats bedömer nämnden som allvarliga brister. Om nödtelefon saknas kan det innebära att personer som fastnat i hissen inte kan larma omvärlden. Mobiltäckningen kan vara dålig i hisschakt och man har inte alltid med sig telefonen.

Det framgår inte av mark- och miljödomstolens domskäl varför bristerna ska bedömas vara av mindre allvarlig art och föranleda nedsättning av byggsanktionsavgiften.

S.D har anfört sammanfattningsvis följande.

Byggsanktionsavgiften, även med den nedsättning som mark- och miljödomstolen har gjort, står inte i rimlig proportion till överträdelsen, omständigheterna kring den uteblivna besiktningen och de fel och brister som konstaterats samt de skyddsvärda intressen som bär upp bestämmelserna i plan- och bygglagen (2010:900).
Överträdelsen är av mindre allvarlig art.

Den brist som lagts honom till last är att han inte kunnat visa upp godkänt besiktningsprotokoll. Han kan inte minnas vid vilken tidpunkt han har informerats om användningsförbud men kan inte dra sig till minnes att han fått några indikationer om brister som föranleder användningsförbud före kommunens tillsynsbesök den 11 oktober 2021. Mark- och miljödomstolen har, med hänsyn till bevisbördans placering, gjort en korrekt bedömning i denna del. Tiden för överträdelsen kan alltså tidigast beräknas från och med den 11 oktober 2021.

Bristerna bestod i defekt nödtelefon och belysning. Det vitsordas att en hiss ska vara försedd med dessa anordningar men vid bedömningen av allvaret i överträdelserna måste beaktas att de allra flesta bär med sig mobiltelefon och kan på så sätt både ringa nödnummer och tända belysning. De skyddsvärda intressena att kunna kontakta larmcentral i händelse av fel på hissen och att säkerställa tillräcklig belysning i dessa och andra situationer har därför i realiteten inte trätts för när över huvud taget. I vart fall inte i så hög utsträckning att det inneburit fara för allmänheten.

Han har hela tiden förvissat sig om att han säkerställt hissarnas funktion och säkerhet genom att vidmakthålla serviceavtal med Histjänst i Skaraborg AB och att utföra besiktning genom Kiwa Sweden AB, med vilket han haft besiktningsavtal sedan 1995. Han har varit i god tro att såväl service som besiktning har gjorts och besiktningsprotokoll upprättats och anbragts hissarna i föreskriven ordning. Han har alltså inte agerat med uppsåt eller oaktsamhet och under alla omständigheter har den oaktsamhet som kan läggas honom till last – att förlita sig på sin serviceleverantör respektive besiktningsfirma – varit av mindre allvarlig art. Det ska också beaktas att felet som funnits på hissarna inte varit av särskilt allvarlig art och att han har agerat skyndsamt genom att så snart han blev underrättad om byggsanktionsavgiften och de brister denna utgår ifrån låta avhjälpa bristerna omgående.

S.D har åberopat serviceavtal för hissar med Hisstjänst i Skaraborg AB, besiktningsavtal med Kiwa samt besiktningsintyg från den 25 januari 2022 och den 3 februari 2022.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Nämnden har beslutat att ta ut en byggsanktionsavgift av S.D för att ha använt två hissar i strid med 5 kap. 14 § plan- och byggförordningen (2011:338). Enligt denna paragraf får en hiss inte användas om den som ansvarar för hissen inte kan visa med ett besiktningsprotokoll, utfärdat i enlighet med förordningen, att hissen uppfyller föreskrivna krav på skydd för säkerhet och hälsa. Mark- och miljödomstolen har ansett att det i och för sig finns skäl för att påföra S.D en byggsanktionsavgift. Mot bakgrund av bristernas karaktär har mark- och miljödomstolen dock ansett att avgiften ska sättas ned till hälften. Frågan i målet är om det finns skäl att sätta ned byggsanktionsavgiften.

Enligt 11 kap. 53 a § plan- och bygglagen får en byggsanktionsavgift i ett enskilt fall sättas ned till hälften eller en fjärdedel, om avgiften inte står i rimlig proportion till den överträdelse som har begåtts. Vid prövningen av om avgiften bör sättas ned ska särskilt beaktas om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet eller om överträdelsen av andra skäl kan anses vara av mindre allvarlig art.

Den bestämmelse som har överträtts i målet, 5 kap. 14 § plan- och byggförordningen, är utformad så att det är en förutsättning för användning av en hiss att det, just när användningen sker, finns ett godkänt besiktningsprotokoll som den ansvarige dessutom kan visa upp. Under den tid som det är ovisst om hissen är tillräckligt säker får den alltså inte användas. (Se rättsfallet NJA 2021 s. 446 p. 23.)

Det är utrett i målet att den ena hissen under perioden 11 oktober 2021–3 februari 2022 och den andra hissen under perioden 11 oktober 2021–25 januari 2022 har använts utan att S.D med ett besiktningsprotokoll har kunnat visa att hissarna uppfyller föreskrivna krav på skydd för säkerhet och hälsa. Av utredningen i målet

framgår dessutom att den ena hissen redan vid besiktning den 2 december 2019 hade brister som utgör omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa i form av defekt nödtelefon och belysning. Av besiktningsprotokollet framgår även att hissen inte fick brukas förrän bristerna hade åtgärdats och ombesiktning genomförts. Även vid besiktning den 25 januari 2022 av denna hiss noterades brister som utgör omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa. Enligt besiktningsprotokollet utgjordes bristerna av ”[n]ödsignal samt belysning defekt vid strömbortfall” och defekt maskinrumsbelysning. Vid ombesiktning den 3 februari 2022 var hissen utan brister.

Det är S.D som äger hissarna och som har ansvaret för att hissarna kontrolleras i föreskriven ordning och att de inte används om sådan kontroll inte har utförts. Att S.D har anlitat ett besiktningsföretag för att utföra årliga kontroller av hissarna innebär inte att överträdelsen är av mindre allvarlig art. Det har inte heller framkommit några omständigheter i övrigt som ger anledning att sätta ned avgiften. Mark- och miljödomstolens dom ska således ändras och nämndens beslut ska fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Henrik Jonsson, tekniska rådet Johan Hjalmarsson samt adjungerade ledamoten Erik Sjöstedt, referent.

Föredragande har varit Cecilia Lönnqvist.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-12-01
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr P 3917-22

PARTER

Klagande

1. S.D

Ombud: S.P

Motpart

Samhällsbyggnadsnämnden i Tidaholms kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 22 september 2022 i ärende nr 403-9646-2022, se bilaga 1

SAKEN

Överklagande av byggsanktionsavgift för användning av hiss utan godkänt besiktningssprotokoll

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Länsstyrelsen i Västra Götalands beslut den 22 september 2022, i ärende nr 403-9646-2022, endast på så sätt att den byggsanktionsavgift S.D ska betala bestäms till 95 200 kr.

Dok.Id 584607

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/		måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Samhällsbyggnadsnämnden i Tidaholms kommun (nämnden) beslutade den 24 februari 2022 (§ 21, dnr HISS.2021.399) att ta ut en byggsanktionsavgift på 190 400 kr av S.D för att ha använt två motordrivna anordningar i strid mot 5 kap. 14 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. S.D och S.P överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Västra Götaland (länsstyrelsen), som i beslut den 22 september 2022 avslag överklagandet.

YRKANDEN M.M.

S.D (klaganden) har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att beslutet om byggsanktionsavgift ska upphävas. Som grund för sitt yrkande har han anfört i huvudsak följande.

Han har haft ett serviceavtal med Hisstjänst för besiktning av hissarna. Tidigare har en familjemedlem hanterat allt pappersarbete rörande fastigheterna, vilket inkluderat serviceavtalen för de aktuella hissarna. Efter familjemedlemmens bortgång tog dottern S.P över kontorsarbetet. Det var först då som de tillsammans kunde ta reda på vad som behövde göras. De konsulterade till exempel sin revisor för att kunna sköta bokföringen. Klaganden har inte vetat hur en dator fungerar och han har därför inte haft möjlighet att undvika byggsanktionsavgiften.

Vad gäller besiktningen 2019 uteblev den eftersom Hisstjänst glömt sin nyckel och saknade rätt telefonnummer till klaganden. När hissarna skulle besiktigas 2020 hade Hisstjänst återigen använt fel telefonnummer och därefter skickat en skrivelse där det framgick att hissarna inte var tillgängliga vid besiktningstillfället. Detta brydde sig klaganden inte om utan trodde att det stått något i vägen vid besiktningen och att Hisstjänst skulle återkomma vid ett senare tillfälle. När räkningen för service på hissarna kom trodde klaganden att Hisstjänst även hade besiktigt hissarna och att han därmed fullgjort sina skyldigheter. Klagandens uppfattning var att om hissarna genomgick service

skulle han inte behöva betala byggsanktionsavgiften. Det framstår som underligt att Hisstjänst skulle utföra service på hissarna utan att förvissa sig om att de var besiktigade.

Vid besiktningen 2020 hade en av hissarna sjunkit till följd av utebliven användning. En hiss som sjunkit fungerar inte, varför det inte kan anses som att allmänheten haft tillgång till den. Eftersom en hiss var fullt fungerande och den andra hade enkla och ofarliga brister anser han i vart fall att avgiften borde sättas ned.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Av utredningen i målet framgår att besiktningsprotokoll för två icke godkända hissar på fastigheten A inkom till Tidaholms kommun den 9 december 2019. Bristerna bestod i att nödtelefon och belysning var defekt, vilket bedömdes utgöra brister med omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa. Vid en inledande tillsyn den 11 oktober 2021 kunde nämnden konstatera att hissarna var tillgängliga för allmänheten utan information om användnings-förbud. Nämnden informerade klaganden via brev och e-post den 15 november 2021 att hissarna var belagda med användningsförbud till följd av underkänt besiktningsresultat den 9 december 2019, att föreläggande skulle kunna komma att utfärdas och följderna av detta. Något svar inkom inte från klaganden med anledning av nämndens brev.

Vid tillsyn den 24 november 2021, den 9 december 2021 och den 12 januari 2022 var hissarna fortsatt tillgängliga för allmänheten utan information om användningsförbud. Klaganden inkom senare via e-post den 1 februari 2022 och den 15 februari 2022 med godkända besiktningsprotokoll för hissarna. Nämnden fattade därefter beslut om byggsanktionsavgift den 24 februari 2022.

Frågan i målet är huruvida det varit korrekt av nämnden att ta ut en byggsanktionsavgift mot klaganden med anledning av att hissarna användes trots att kommunen belagt dem med användningsförbud och att det vid tiden för beslutet om byggsanktionsavgift fanns godkända besiktningsprotokoll. Av 11 kap. PBL och 5 kap. 14 § PBF följer under vilka förutsättningar en byggsanktionsavgift får tas ut, och i vilka fall den ska sättas ned eller helt utgå. Syftet med utformningen av byggsanktionsavgiften är att vissa överträdelser inte kan rättas i efterhand av den enskilde (se Högsta domstolens avgörande NJA 2021 s. 446). Avgörande för bedömningen om en överträdelse kan rättas i efterhand ska utgå från den aktuella föreskriftens grundläggande skyddsändamål samt byggsanktionsavgiftens syfte i sig – att effektivt avhålla från överträdelser.

De grundläggande ändamålen bakom skyddsregleringarna rörande hissar är framför allt att skydda människors hälsa och säkerhet, men också att mera allmänt se till att enskilda kan använda hissar tryggt utan att behöva oroa sig för säkerheten. Det förhållandet att det handlar om ett användningsförbud hindrar inte i sig att överträdelsen kan rättas. Bestämmelsen i 5 kap. 14 § PBF är emellertid utformad så att det är en förutsättning för användning av hissen att det, just när användningen sker, finns ett godkänt besiktningsprotokoll som den ansvarige kan visa upp. Under den tid som det är ovisst om hissen är tillräckligt säker får den alltså inte användas. Utifrån förbudets skyddssyften ska den olovliga användningen som redan har förekommit inte anses ha blivit rättad bara för att det senare genomförts en godkänd besiktning av hissen. En annan ordning skulle komma i direkt konflikt med regleringens grundläggande ändamål och även undergräva de preventionshänsyn som ligger bakom sanktionsavgiften.

Av utredningen i målet kan konstateras att de i målet aktuella hissarna varit tillgängliga för allmänheten vid tillsynstillfällena i oktober 2021 och januari 2022. Det är däremot inte visat att hissarna varit tillgängliga för allmänheten innan Tidaholms kommuns första tillsynsbesök på fastigheten den 11 oktober

2021. Det är inte heller visat att nämnden försökt informera klaganden om användningsförbudet före den 15 november 2021. Mot bakgrund av byggsanktionsavgiftens straffrättsliga karaktär ska tiden för överträdelsen därför beräknas från den 11 oktober 2021.

Mark- och miljödomstolen anser inte att det förekommit några omständigheter i målet som föranleder att byggsanktionsavgiften ska utgå helt enligt 11 kap. 54 § PBL. Däremot anser domstolen, mot bakgrund av bl.a. de aktuella bristernas karaktär, att överträdelsen varit av mindre allvarlig art. Byggsanktionsavgiften ska därför sättas ned till hälften enligt 11 kap. 53 a § PBL och uppgå till 95 200 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)
Överklagande senast den 22 december 2022.

Anna Rapphed

Helena Carling

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anna Rapphed, ordförande, och tekniska rådet Helena Carling. Föredragande har varit tingsnotarien Oscar Jantzen.